

Brezé. Predsodkov ne podereš zdaj ne vraže,
 Ki uma žlahtni sok kalé. Poskusi,
 Valil zastonj boš Sisifovo skalo;
 Ker kakor v hosti drev stoletni
 Zabíl je tam v pečevje svoj koren,
 In gozdí ga v njem, da kamen stoka:
 Tako mogočno sili vraž oblast
 V srcé, tako prepregle so vso dušo,
 Da ne izruje jih nobena moč.
 Če tudi krepko deblo jim odtrupiš,
 Pred tvojimi očmi spet zraste drugo.

Kondé. Tak kralju šepetal boš spet na uho
 O tvojem begu, kakor govoriš?

Brezé. Dokler se jezik giblje mi v ustih, bodem.
 Zna biti, da me Bog usliši . . .

Kondé. Kakor
 Zdaj vidim, tuli modrijanski strah
 Krog Ludovika, in beseda prazna.
 Se vstavlja meču bridkemu!

Národno-gospodarske stvari.

Popotnikove opazke.

(Dalje.)

Služba božja se po cerkvah angleških lepo opravlja; vse ljudstvo moli ali poje z duhovnom na glas; kakoršno knjigo rabi duhovnik, takošno rabi tudi vsak drug, in zato, kdor je v cerkvi, „nolens volens“ s skupščino peva, ne more se ogledavati ali kaj drugega početi. Psalmi so v tej „nepremeljivi knjigi“ (ako je sedanji parlament premenil ne bode) tako vredjeni, da so za vsaki dan vsega leta, drugi za jutro, drugi za večer. Mnogo ljudi ve najlepše psalme na pamet. Tukaj se pa spominjam sopet prekrasnih Džodževičevih psalmov.

Dragi čitatelj, ker sva že pri cerkvah, idiva še k drugim sektam, katerih je tukaj sila veliko, kajti vsakdo sme novo vero pridigovati, ako mu le kdo verjame. Za angleškimi katoliki, to je, za državno cerkvijo, je tukaj in po kolonijah angleških največ tako imenovanih Metodistov ali Veslejancev po John Wesley-u. Ta sekta ima veliko stranko in mnogo cerkev ali chapel (čapl) po mestih in vaséh, ktere so v resnici prav kakor naši teatri; v obče krasne stavbe. Tudi v teh cerkvah je malo podob, sicer pa je vse drugo lično in „komfortable“ ali prilično; duhovni nimajo nobene druge obleke pri službi, kakor vsak drug človek; nektare družbe izmed Metodistov celó nimajo duhovnov, temoč vsakdo izmed ljudstva, ki je dober govornik, popne se na prižnico, govori in duhovna nadomestuje. Strašna krika in vika je pri njihovih pridigah in molitvah; kdor je bojazljiv ali strašljiv, temu je tesno pri srcu, ako gré posebno na večer v Metodisko čapel. Med glasno molitvijo ali pridigo, ktero duhovna-namestnik moli, ljudstvo k tlem glave sklanja, si lice zakrije in govorniku navadno hrbet obrne ter glasno mrčí. K vsaki besedi, ki je ljudstvu povoljna, ljudstvo kričí „yes, yes! amen!“ (da, da! amen!) in na to, kar mu ni ljubo „no, no!“ (ne, ne!) in takošna vika je v eno mer, da človek ne vé, ali bi se smejal ali kali. Tako je pri navadnem cerkvenem pravilu. Kadar se to končá, ti začnejo veliki pobožnjaki „besneti“, ker taka pobožnost more se le besnost (norost) imenovati. Kdor najbolj vikati more, ta moli in pridigova in sicer tako dolgo, da mu glas onemore, marsikter v preveliki „vzvišenosti“ omedli; komaj eden tako utihne, pade drugi na kolena, začne pokati z rokami in z novim močnim glasom kričati na vse grlo, dokler more; k temu pa tudi vsa množica ali dopadenje ali nedopadenje k vsaki besedi kričí, tako, da bi človek lahko oglušil. Govorniki so Angleži izvrstni, in kakor druge govore rad poslušam, hodim pogostoma tudi za zabavo teh „zelotov“ poslušat. Oni pa tudi kaj radi „spreobračajo“ neverne k svoji „pre-

krasni“ veri in dogodilo se mi je enkrat bivšemu pri takošnem bogočastji, da sem bil predmet „prenavdušenemu govoru in molitvi“; pa jaz moram že izvrženec biti — so si menda mislili — ker, akoravno je govornik tako iskreno govoril in molil, da je zadnjič omedlel, in akoravno je ljudstvo ž njim vred kričalo, da bi me Bog blažil in mi „srce ganil“, bilo je vendar vse zastonj, ostal sem trdovraten in nespreobrnjen. Metodiste navadno s prezirljivim imenom „Ranters“, to je „mrm-lače ali širokoustnike“ imenujejo. — Celó drugače se opravlja služba pri Quakerjih ali „Prijeteljih“, kakor se sami imenujejo. V nedeljo ob pol enajstih se začne njihovo bogočastje in traja navadno do pol ene; pa kako? Blizo eno uro sedi v cerkvi ali po njihovem v „friends meeting“, to je, prijateljskem zbirališču vse tako tiho, da lahko miši tekati slišiš; sveti duh se pričakuje, in kadar je on enega „Prijetelja“ navdal, vstane in drugim „Prijeteljem“ svoje pobožne misli pové. Tako jih dela po troje, po čvetero ali še več, bodi si možki ali ženska, in po vsem tem se mirno razidejo. O Mormoncih in drugih sektah ni vredno, da bi dalje govoril; omenim pa še, kako je tukaj s katoličani. Število katoličanov je precej veliko, al njihove cerkve ali kapele so najubožniše od zunaj in od znotraj. V nedeljo se plačuje vstopnina, ki jo vsak malo bolje oblečen, po 6 pence, to je, 25 kr. plačati mora. Pri durih je zato dosti rožljanja, a to še ni dosti; pobira se še med mašo in potem se vse to prav „rožljaje“ k altarju znosi. Kdor ima veliko rodovino in ž njo v nedeljo v cerkev gré, mu molitev tukaj draga hodi. Kaj tacega ni tukaj pri nobeni sekti, in zato drugi pravijo katolikom, kadar gré kateri v cerkev, da gré v papežev „teater“, ker, kakor v gledišču se tudi tù mora vstopnina plačevati. Da ta navada ni lepa in vzlasti nasproti drugim sektam nima najboljših nasledkov, si lahko vsaki misli.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

V Buda-Peštu na véliki petek. V. — Véliki teden nekako posebno človeka premišljevanja opominja. Javno življenje se pomiri, v kristjanskih družinah so pogovori večidel o božjih grobih, o lepem prepevanju jeremiad, o častitljivem vstajenju. Gospodinje imajo vés teden skrb, kako bodo velikonočne praznike svoji dragi družinici sè svojo kuhinsko praktičnostjo najbolje vstregle. Zares menda vse leto ni lepših praznikov kakor so velikonočni. — Pri teh vrsticah se živo spominjam, kako sem se domá vsako leto vélike noči veselil! — Al blaga leta mladosti so zdavnej minula, vendar bi tega morebiti ne občutil tako živo, ako bi mogel, kakor nekdanj, na primer pred 20 leti, v dragi slovenski zemlji v krogu milih starišev in bratov velikonočne praznike obhajati. — Al žalibog! tega veselja nimam več pričakovati, nemila smrt in poklic življenja mi pot zapirata. Že 11 let nisem več slišal ginljivih slovenskih velikonočnih pesem, 11 let se že po raznoverni ogerski deželi potikam. Kjer je več ver v eni deželi ali celó v enem kraju, tam tudi cerkvene svečanosti nikakor ne morejo biti za človeka tako vzbudivne in razveseljivne, kakor v deželi, kjer se le ena véra spoznava. Menda ni potreba posebnih dokazov za to; kdor le nekoliko to reč premisli, bode mi pritrdil. Zatoraj Slovenci! ako vas že različne nadloge življenja stiskajo, ohranite si sami sebi vsaj edinost vere v svoji domovini. Nikdo vas ne more prisiliti, da bi se judje med vas vselili. Vem sicer, da vas zarad judovske vere nikoli ni bilo in ne bode strah; al nikar ne mislite, da vam judje bogastvo prinesó; oni le pridejo, da za-se špekulirajo. Lahko bi iz lastne skušnje več mest na Ogorskem

imenoval, kjer pred 1848. letom ni bilo nobenega juda, zdaj jih je pa že na tisoče. Dasiravno slovenske dežele niso preveč rodovitne, vendar nimate velike dragine v primeri z drugimi deželami; naj se pa pri vas judje zaréde, bote pa videli, kaka dragina bo nastala. Poglejte na Poljsko, pogledajte na Ogersko, kjer je dosti judov, kaka dragina je tam! Tù judje v najhujši stiski denar posodijo, al zapisati jim mora dolžnik, kar ima; čas preteče, plačati mu ne more, in brez usmiljenja si svoje posojilo pri gosposki iztožijo, na kant denejo dolžnika, če prav mu ni več dolžan kakor 5 gold. Nevidoma tako postajajo judje lastniki hiš, zemljišč itd. Zato se nikar ne ravnajte po izgledu Magjarov, kateri hočejo judom popolnoma enakopravnost podeliti; ako to storé, se bodo zmodrovali iz mnogih izgledov, koliko posestev so judje že v svojo oblast pridobili in dostikrat na pol zastonj. — Menda se ne bode judom nobena krivica godila, ako jim Slovenci ne dovolijo, da bi se v slovenski zemlji vkoreninili, saj tudi hišnemu posestniku ne more nikdo očitati, ako kakemu gostaču v svoji hiši ne dá stanovanja. Naj judje ostanejo tam, kjer jih imajo radi, na Nemškem, Angležkem, v Holandii, ali naj gredo v Ameriko, kjer je še dosti prostora za ljudi. Res je, da je med judi tudi poštenih in na vsako stran časti vrednih, al kdo bo štel, koliko je taci. V Peštu je blizo 40.000 judov, kateri imajo večí del trgovine v rokah, pa tudi kupčija na drobno in obrtnija jim je že zelo v roke prišla. — Barantija z denarji, žitom, z zlatino in srebrenino, pa tudi z obrtnijskimi izdelki mnogovrstne baže judom žepe polni. Na bursi (shodišču) za žito in za denarje ni drugzega obraza videti kakor judovskega, — kupujejo, prekupujejo, prodavajo, z eno besedo, barantajo, kolikor jim v kožo more, pa to vse le med seboj, ker za nakupovanje od pridelovavcev imajo svoje pooblastence po vsi deželi razpostavljene. — Sam ne vém, s čim so se judje Magjarom tako prikupili; ali morebiti s tem, da tako na magjarsko stran vlečejo? — al znabiti zavoljo tega, da so judje tako radi pripravljeni, slovansko narodnost zatirati? — Ker že ravno o kupčiji govorim, naj še to omenim, da se vse kupčijske zapisne bukve tukaj vedidel magjarski pišejo, in to je velika podpora omiki jezikovi; želeti je, da bi se tudi slovenski trgovci in obrtniki po izgledu Magjarov ravnali, in če jim je za vlastno korist v resnici mar, bodo tudi narodni jezik pri svojih kupčijskih zapisnikih rabili, ker s tem ptujcem pot do domače kupčije zapirajo. — Kar pa sem še posebno hvalevrednega pri Magjarih zapazil, je vedenje krčmarjev in kavarnarjev. V vsaki imenitnej gostilnici in v vsaki kavarni so, če ne vsi, pa vsaj poglavitnej magjarski časopisi na zbiranje, zraven magjarskih pa tudi nemški niso zanemarjeni. Na kak slovansk časopis tukaj kaj redko naletiš; v gostilnici še nisem nikjer nobenega videl, kavarne ste mi pa dve znani, kjer se med drugimi časopisi tudi kak slovansk kakor bela vrana najde. Kaj žalostno je to za toliko število Slovanov na Ogerskem!

Iz Maribora 31. marca. (Slovenščina.) — Veseli opazujemo, kako se naš materinski jezik od dneva do dneva pili in razvija; pa še bolj veseli smo videti, kako si tudi pot predira v pisarnice in uradnije; tem bolj nas pa tudi srce boli videti, ako se naše pravice zastran jezika še zmirom tù pa tam nespametno, rekel bi, nesramno teptajo. — Na eni strani naj omenim, da nas je jako veselilo že nekatere razsodbe c. kr. Št. Lenarške sodnije čitati v slovenskem jeziku; dostaviti pa moram, da tudi pisarnice nekterih odvetnikov in bilježnikov tukaj in v bližnjih okrogih po svoji moči rabijo slovenski jezik pritožbah, prošnjah, prisegah itd. Na drugi strani pa še nekateri uradniki nimajo pravega

razumka o ravnopravnosti, posebno neki grašk pošteni uradnik ne, ki je na neko pismo z napisom „Maribor“, prekrižaje na vse vetre to besedo, pristavil v pravilnem (?) nemškem jeziku: „gibts keins.“ Upa si celo napadati osebna imena; tako je križal tudi „Žižeka“, ker ni hotel biti Schischegg itd. Zdi se mi pa, da bi nas le v „Baierisch“-Gradcu radi križali vse poprek, bodi si Žižek ali Herman, ker od drugod dobivam pod slovenskimi napisi ne le proste, temuč tudi denarne liste. — Z Bogom! jtg.

Iz Maribora 29. marca. (Čitavnica.) — Ker se je gospod dr. Guido Srebrè odpovedal denarničarstvu, je treba voliti novega denarničarja; zavoljo tega se sklicuje občni zbor čast. gg. članov na belo nedeljo, to je, 8. aprila t. l. zvečer ob 7. v čitavnico, kjer se bo po volitvi praznovala „beseda.“

Odbor.

V Senožečah 28. sušca. — Razdreti — ali osnovati bi se imela še 1 ali 2 okrajna glavarstva — pa le potem, ko se prenaredé sodnijske in finančne oblasti. Pod Francozom je bil naš okraj na Notranjskem za kočevskim na Dolenskem in kranjskim na Gorenskem najmočnejši ozirama števila stanovavcev. Ko pa so 15. oktobra 1809 (1. novembra 1809) dunajski mir sklenili, se je naša dežela Francozom izročila, in 1810. leta so se pod njih vladu vpeljale županije (mèrije). Vsled francozkega carskega ukaza (iz tulerijske palače) 15. aprila 1811 se je naša vojvodina razdelila v 21 kantonov ali okrajev in je imela 370.340 prebivavcev, namreč:

okrožje ljubljansko: kanton Ljubljana (mesto)	13.369
Ljubljana (obližje)	18.246
Kamnik	14.716
Kranj	28.614
Radoljca	23.529
Loka	24.095
Golovec (Gallenberg)	19.110
skupaj	141.679

okrožje novomeško: kanton Novomesto	17.069
Kostanjevica	20.790
Mokronog	17.882
Litija	10.711
Višnjagora	19.666
Žuženberk	13.631
Kočevje	29.682
Metlika	26.904
skupaj	156.335

okrožje postojnsko: kanton Postojna	11.034
Idrija	7.061
Logatec	14.843
Senožeče	27.875
Lož	4.453
Cerknica	7.060
skupaj	72.326

(Konec prihodnjič.)

Iz Kranja. („Beseda“ na pripomoč revežem Dolenčcem.) Prihodnjo nedeljo 8. aprila (zvečer ob 1/2 8. uri) napravi tudi čitalnica našo besedo v milodarni namen. Program je mikaven: 1. Prolog. 2. Radostno potovanje. Zbor česki. 3. Deklamacija. 4. Kdo je mar? Veliki zbor slovenski. Besede Koseskega, napev dr. B. Ipavčev. 5. „Advokata.“ Spevoigra Šubert-ova. Po besedi tombola i ples. Zavoljo preblazega namena te veselice je častitim čitalničnim družbenikom dovoljeno, da morejo pripeljati k veselici tudi goste. Vsak vpeljan gost plača 40 kr. vstopnine. Udje vstopajo, kakor navadno, brez plačila.

Iz Ljubljane. (Iz mestnega zbora.) V seji 28. dne u. m. je župan naznanil, da je Njih Veličanstvo

po sklepu od 12. marca mestu dovolilo pobiranje davščine za pivo in gostaščino, o kateri smo v poslednjem listu govorili. Najvažnejša razprava današnjega zbora pa je bilo to, kar je dr. Schöppl v imenu denarstvenega oddelka poročal o tem, kako naj se mestni kasi dobí denarja za nenavadne velike stroške, ki jih bo mesto imelo. Za „grad pod turnom“, ki ga je letos z vsem dotičnim zemljiščem kupilo, potrebuje z obresti vred 85.500 gold., za nov most 30.000 gld., za obzidje pri Ljubljani kakih 35.000 gold., za zidanje realne šole kakih 14.000 gold., v vsem skupaj tedaj okoli 164.500 gold. Če tudi se bo 64.500 gold. po letnih dohodkih poplačati móglo, ostaja 100.000 gold. še, kateri se morajo dobiti. Mestjanom mestni zbor noče nakladati davkovskih priklad, ker vé, da so davki že tako veliki. Treba je tedaj, potrebnega denarja na pósodo vzeti. Od 1871. leta naprej, ko bode grad „pod turnom“ plačan, bode mesto čez svoje stroške si lahko vsako leto od svojih dohodkov prihranilo okoli 17.000 gold., tedaj se bo zdaj storjeni dolg tudi kmalu poplačal. Kdor pa mestu posodi, temu tudi mesto lahko varnost posojila zagotovi s svojimi lastninami, ktera so nad 200.000 gold. vredna. V 10 letih je tedaj vse popolnoma poplačano, ako se gori omenjenih, vsako leto prihranjenih 17.000 gld. za poplačanje dolga obrne. Župan tedaj ne bo nobene težave imel potrebnega posojila dobiti. Ker pa vseh 100.000 gold. mesto ne potrebuje že zdaj, je z vsemi glasovi zoper 3 (ne vemo, kaj so ti trije odborniki mislili, da niso za to glasovali, ker v prejšnjih pomenkih niso zoper posojilo govorili: ali so hotli mestjanom dobroto priklade navaliti ali kaj?) bil predlog sprejet, da magistrat za zdaj le najame 20.000 gld. in o tej zadevi v dogovor stopi z našo hranilnico in potem poroča zboru, kako in kaj. — Poročevalcu dr. Schöppl-u je zbor zahvalo izrekel za jasno izvestje o tej zadevi. — V tej seji je to, kar je mestnega Golovca, prodano bilo g. Schwarzu, posestniku Rakovniškemu, za 1674 gold. 60 kr. proti temu, da kar je še neobdelanega, gola, v 3 letih predela ali v njive, vrt ali gozd; če ne, ima mesto pravico, brez povračila kupščine, ves ta svet nazaj vzeti. Po takem bojo vendar enkrat zginila grda gola rebra hriba — Golovca. — Nasvèt, naj se odpravijo straniščini (sekretni) kanali, in predlog o judih nista mógla v tej seji priti na vrsto; prideta tedaj v prihodnji seji, ki bode v petek.

— V 10. listu so povedale „Novice“, da so nekteri gimnazijski profesorji, učitelji slovenskega jezika, zaradi graje, ki je v deželnem zboru zadela učiteljstvo slovenščine, podali prošnjo ravnateljstvu: naj jim službeno pové: ali so tudi oni med tistimi zanikarnimi učitelji slovenščine, ktere je poslanec Dežman v deželnem zboru šibal; ako pa niso, naj naznani c. k. vladi, da spolnujejo svoje dolžnosti itd. — Tako je bilo, ne pa, kakor „Tagespošt“ dopisnik v 70. listu laže, da so „der hiesigen Landesregierung eine Einlage eingereicht.“ Ako bi bil „Tagesp.“ dopisnik mož resnice, bi bil povedal, da je ravnateljstvo to, kar je na njegovo adresu šlo, poslalo deželni vladi, in tako poti iskalo, da je izvelo med Scilo in Karibdo. Po naši misli je bila dolžnost ravnateljstva samega, da bi bilo opravičilo svoje dobre učitelje (saj jih menda vendar pozná) zoper opnašanje v javni zbornici. Ker pa se to ni zgodilo, ni ostajalo poštenjakom druge pomoči, kakor to, da so se sami branili v prošnji do ravnateljstva, a ne do drugega mesta. Kakor iz gotovega vira pozvedamo — pravi „Danica“ — je deželna vlada prizadetim učiteljem dovoljno rešila to stvar. „Tagesp.“ sicer v roke ploska, da jim vlada ni dala pohvalnice; al kdo izmed njih — vprašamo „Tagesp.“ — je zahteval pohvale, ktere ne

potrebujejo ne za-se ne pred svetom, ki jih dobro pozná, da so za uk slovenščine popolnoma sposobni možaki. Ne vemo, kaj je „Tagespošt“ gvalo, da je omenjene profesorje na drobno našteval „zwei Geistliche und ein aus Böhmen stammender weltlicher Professor“ — je li hotel povedati, da prva dva, ker dr. Gogala se ne pečá s slovenščino, sta prof. Marn in Zupan, češ, da sta zopet dva duhovna „ultras-a“, tretji pa Čeh? Kakor res ni kaj slavno za gimnazijo ljubljansko, da nauk deželnega jezika ni v rokah deželanov, je pa od druge strani posebno častno za prof. Vavrú-a, kateri, kakor tudi naši rojaki po Hrvaškem učijo in pišejo popolnoma hrvaški, tako česki rojak prof. Vavrú pri nas slovenski. Radi bi vedeli, koliko Nemcev „Tagespošt“ (kterih se nam tudi ne manjka) se je naučilo po naših gimnazijah slovenskega jezika, ne da bi podučevali v njem, ampak le da bi ga znali saj za potrebo. Ali „Tagespošt“ vé kterege? Mi še ne vemo nobenega; to pa vemo, da jih je takih, ki so po 5, 10 tudi 15 let na Slovenskem, pa še stavka spregovoriti ne znajo slovenski.

— Tedaj je bil vendar le popolnoma upravičen predlog, ki ga je večina odborova v 26. seji letošnjega deželnega zbora, ko je šlo za učni jezik v šolah, tako-le izrekla: „Da se odvrnejo napake, po katerih se svojevoljno kuje narodnost učencev v šolah, treba je državne postave, po kateri se presoja narodnost.“ Pokazalo se je to prav očitno v primerljivi na gimnazii naši, o katerem se ravno zdaj mnogo govori in tudi po časnikih piše. Da je magistratni svetovavec g. Guttman Kranjec slovenskega rodú, to vsak vé, kdor ga pozná, in vendar je c. kr. deželna vlada sina njegovega, ki je v 1. gimnazijskem razredu vjel kljuko, pomilostila in ga tudi oprostila učenja slovenščine, nanašaje se na ministerski ukaz od 22. julija 1860. leta, kateri oprostuje učence nemškega maternega jezika in na kterege se je oče opiral, češ, da je mati njegovega sina Nemka (pravijo, da Kočevarica). Čudno je to, da še le zdaj slovenski oče spoznava sina svojega za Nemca in da tega ni takrat vedel, ko je bil v gimnazijo sprejet in po isti ministerski postavi med tiste učence vrstjen, katerim je nauk slovenščine obligaten! Kar pomnimo, se kaj tacega ni še zgodilo na gimnazii naši, da bi bilo komu šolsko spričevalo uničeno bilo in sicer še tako, da ga je ravnateljstvo pred obličjem vseh dotičnih profesorjih strgalo! Da vse to velik hrup dela po deželi in zunaj dežele, je tedaj naravno. Kakor pa je živa potreba odločna postava, po kateri se presoja narodnost (ker se sicer zmiraj oče lahko za materjo, mati pa za očetom skriva), tako pa je tudi treba, da se šolske postave spravijo v potrebno soglasje, kajti — ako se ne motimo — mora v prvem razredu realke ljubljanske vsak učenec učiti se slovenščine, in le, če stopi v realko v poznejih razredih, je oprostjen slovenščine, ako narodnost za to oproščenje govori. O g. Guttmanovem sinu pa smo po vsem tem zdaj le radovedni, ali bo po dovršenih šolah šel med Kočevarje ali pa si bo kot Kranjec kruha iskal?

— Dne 16. sušca t. l. je, kakor iz posebne doklade „Tovaršev“ pozvedamo, izdal knezoškofski konzistori okrožnico do vseh nadzornikov ljudskih šol na Kranjskem, ktera jim razgláša več ukazov c. kr. deželne vlade, kako naj se ravna, da bo ljudska šola več koristni in prida prinašala. Razun povelja, da naj se skrbi, da vsa za ljudsko šolo pripravna mladina v vsakdanjo in nedeljsko šolo hodi, je poglobitna stran tega ukaza, in kakor se kaže, tudi njen glavni namen zapoved, da naj se po naših kmetijskih šolah sopet nemščina, kolikor koli mogoče, podučuje. Ker je ta nova poskušnja, nemčiti ljudsko šolo — česar se, tudi gledé

na najnovejšo, od Njih Veličanstva potrjeno naredbo v českih ljudskih šolah, pod grofa Belkredija ministerstvom niti v spanji nismo nadjali — največo senzacijo obudila, hočemo o njej v prihodnjem listu obširneje govoriti.

— Ustanovil se je tudi v Ljubljani po izgledu dunajskem in graškem odbor, ki bode skrbel, da se razstava napravi umetniških in obrtnijskih izdelkov iz starih in sedanjih časov. Kaj se bode vzelo v to razstavo, se bode ob svojem času na drobno naznanilo; ta razstava se bode za malo krajcarjev vsacemu na ogled odprla, in kar se bo skupilo, pride na pomoč ubozim Dolencem. Početje to je na vsako stran hvale vredno.

— Ravnokar smo prejeli od g. dr. M. Preloga iz Maribora kratkočasno igro v enem djanji (le s 3 osebami, tedaj čitalnicam pripravno) pod naslovom „Črni Peter“; čisti dohodek je rodoljubni pisatelj namenil Slomškovemu spominku.

— Velika „beseda“ predvčeranjim, ki jo je v pomoč ubozim Dolencem v gledišču napravila čitalnica ljubljanska združena z „Južnim Sokolom“, spolnila je preslavno blagi svoj namen. Gledišče je bilo tako polno, da se je moralo mnogo ljudi vrniti, ker niso dobili prostora več; nad 800 vstopnic je bilo izdanih. Tudi Njih ekselencija cesarski namestnik baron Bach s prečastito rodovino svojo in deželni glavar baron Codelli sta „besedo“ počastila z nazočnostjo svojo. Pa ne samo iz daljnih krajev domovine naše, temuč tudi iz Štajarskega nas je razveselilo mnogo rodoljubov s prihodom svojim, med katerimi s prečastitim gosp. Dav. Trstenjakom tudi slavni složitelj „Tičnika“ gosp. dr. B. Ipavec. Škoda le, da občinstvo ni vedelo, da je gospod doktor v gledišču (ker je že pozno došel), sicer bi gotovo ne bilo pred miru, dokler bi se ne bil osebno pokazal na odru toliko cenjeni komponista priljubljene spevoigre, ki je danes pred javnim svetom prejela toliko slavo. — Ker račun še ni izgotovljen, naznamo prihodnjič znesek, ki ga po teh dveh narodnih društvih prejmejo ubozi Dolenci. Omeniti pa moramo neznane milodarne roke, ki je poslala po kmetiški ženski 30 gold. kasi v gledišče; na vprašanje gosp. denarničarjev, odkod to? je odgovorila: „za revne Dolence“ pa se zasukala in šla. — Kakor naši bravci že vedó, je imela „beseda“ 3 razdelke. Ne bojimo se nobenega protigovora, ako rečemo, da po pravici morete ponosni biti národni društvu s tem, kar ste danes pokazale beli Ljubljani na polji „slovanskega uma in dlana.“

Po overturi Napravnikovi iz opere „Vlasta“, ki je delo velike muzikalne vrednosti in jo je muzična kapela sl. polka barona Gerstnerja pod vodstvom svojega kapelnika g. Salabe izvrstno izvršila, stopi gosp. Pavel Drahsler na oder in s živim sočutjem in vsaki vrstici primernim povdarkom govori krasni prolog, ki ga je spisal gosp. dr. Lovro Toman in je v premili besedi povedal, zakaj smo se zbrali danes tukaj. Glasil se je tako-le:

„Mati, mati, daj mi kruha!“
Tako prosi sinek bled;
Mati vboga, blede, suha
K Bogu dviga žal pogled.

„Mati, mati, daj mi soka“,
Prosi lačna medla hči;
Matki milo srce poka,
Kjer nikjer pomoči ni.

Stara mati, stari oče
Smrtni boj bojujeta;
Žlahta cela krog nju joče;
Vse objema lakota.

Ni veselja, ni več petja,
Tugopoln kraj je vsak;
Revščini nikjer zavetja,
Saj je vsak le siromak.

Huda lakota nemila
Spenja se čez log in hrib,
Lakota prestrašna sila,
Najbridkejša zemskih šib.

Lakota je — v domovini!
Njo trpi dolenska stran!
Čujte hčerke, čujte sini,
Za rojake glas strašan.

Oj! na pomoč jim hitite,
Ki zaupajo na vas;
Spet rojake se skažite,
Kar ste bili vsaki čas.

Da smo z njimi vsi sinovi
Jedne ljube matere,
Pričajte naj danes glasovi
Narodne umetnice.

Vsaki glas naj bi polajšal
Vbogh bratov revni stan,
Vsaki glas naj bi poslal
Žal i bolj njih srčnih ran.

Oj zato Vam srčna hvala,
Ki ste prišli v ume hram,
Da ljubezen bi skazala
Bratom se in sestricam.

V žalosti se brat spoznava,
Pomoč bratstva je porok;
To zahteva mati Slava
Od nebrojnih nje otrok.

Pa tudi Vas, nam nerojake,
Ki ste prišli danes sim,
Rad častim ko poštenjake,
In pozdravljam z glasom tim:

(Konec prihodnjič.)

Naj pravičnost vse navdaja,
Kar narodov krog i krog,
Da človeštvo kviško vstaja,
Da rodi se sloga slog;

Da ljubezen bo objela
Vse narode vseh krajin;
Da bo zemlja daljna, cela,
Domovina domovin;

Da bo človek tak človeka
Ljubil kakor brata brat,
Da spomin bo zginul veka,
Ko ga hotel ni poznat'.

Milosrčnost, božje čutje,
Veže naj človeštvo vse;
Saj življenje je trenutje,
Ktero gine, ko prične.

Milosrčnost ukazuje
Vseh narodov Gospodar,
Ki stoterno povračuje
Vsaki milosrčni dar;

In na naših djanj tehtnico,
Ko bo vsak pred sodbo stal,
Hvale ubogh bo solzico
Za rešenje Sodnik djal!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Vojska ali ne? to je vprašanje, katero še zmiraj ni rešeno. Vsaki hip se sliši kaj družega. To je gotovo, da naša vlada vojske noče in da ostale vlade nemškega bunda ne tišijo v vojsko; angleška vlada jo odsvetuje, francozka pa in ruska ste neutralne; al pruska se zmiraj bolj pripravlja za boj. Ali res boče vojsko ali se le dela tako, da bi avstrijsko vlado pripravila na to, da ji izroči Šlezvik-Holštajn — to menda vesta le kralj pruski in njegov minister Bismark. 5 krdelom pruske armade je neki 28. sušca došel ukaz, da so vsaki hip pripravljena vzdigniti se iz svojega mesta; nekatere trdnjave se pripravljajo na boj; bojne ladije se oborožujejo, konji kupujejo itd. Vse to je resnica. Kaj tedaj bode iz tega, mora se kmalu odločiti, kajti strah pred vojsko kot mōra tlači vse. Da ste pruska in laška vlada stopile v zvezo, ako se vojska zoper Avstrijo začne, se je za gotovo pripovedovalo; zdaj se zopet sliši, da ni res. Tako je vse nejasno. — 26. sušca je predsednik doljne ogerske zbornice odpisal predsedništvu hrvaškega deželnega zbora, da 4. aprila se končajo počitnice ogerskega zbora in da potem pričakujejo hrvaških poslancev v Pešt. Prišlo jih bo zdaj le enajst, ker pl. Vranicany, eden najveljavnejših hrvaških poslancev, je 27. sušca umrl. — Umrl je tudi po Kranjskem in Štajarskem znani gospod Polikarp Paravić Čabarski v Gradcu.

Listnica vredništva. Gosp. M. K. v Š: Kakor mi iskreno spoštujemo Vaše rodoljubno delovanje, tako mislimo, nam bote tudi Vi pritrdili, ako Vas zastran pesem napotimo na to, kar danes v posebnem sestavku govorijo „Novice.“

Kursi na Dunaji 3. aprila.

5 % metaliki 56 fl. 85 kr. Ažijo srebra 104 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 61 fl. 5 kr. Cekini 5 fl. 7 kr.

Milodari za Dolence.

Iz Podlipe 3 gold.

Žitna cena

v Ljubljani 31. marca 1866.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 3 fl. 90. —
banaške 3 fl. 90. — turšice 2 fl. 50. — soršice 2 fl. 95. —
rež 2 fl. 74. — ječmena 2 fl. 32. — prosa 2 fl. 30. — ajde 2 fl. 40. — oves 1 fl. 77.